

Het dorsen en het heksel snien.

Wordt er rechtevoort (tegenwoordig) bijna geen rogge meer verbouwd, uit Grootmoeders aantekeningenboekje, dat wij nog altijd bewaren, blijkt dat ze vroeger zo'n dikke honderd vim rogge verbouwden. Als men weet dat één vim honderd garven is, dan wordt dat zo'n tienduizend garven. Omdat ze allemaal met de dursstok moest worden afgedorst, gaf dat veel werk.

Na Sunt Joapik als de rogge binnen was, begon men al umswiel (al gauw) 's morgens een legge te dursen. Als de vrouwleu gingen melken, ging vader naar de balken om een legge af te gooien. Die werd dan op de delle uitgespreid nadat het kontzeel en de kuppe waren losgeknoopt. Ik weet nog dat wij vroeger een kleien delle (de vloer op de deel van klei) hadden. Bij droog of vriezend weer was die heel hard, maar bij slof nat weer was de delle arg week. Het gebeurde dan wel dat de keurns (zaadkorrels) vast in de weke klei werden geslagen en dit was erg lastig. Als de vrouwen het melken gedaan hadden, hielp er ook vaak een dorsen. Zo was het 's morgens een geklipklap, dat bij stil weer ver was te horen. Als men enige tijd had gedorst, werd de legge omgekeerd en was de legge half of. Men begon opnieuw en als dan de legge of was (het zaad eraf), werd met de houten gaffel het stro opgeschud. Daarna werd het in dikke busse gebonden, en weer op de balk gevlijd. Het korte stro werd eraf geharkt en veur de beeste e gooid. Het zoad werd aan een hoop e keerd (geveegd) en in de zak gedaan. Meestal 's zaterdags werd het zaad e muld (schoongemaakt) met de kafmulle (kafmolen) die een van ons dan moest draaien. Doordat in de kafmolen schoepen zaten, die door het draaien een sterke wind teweeg brachten, stoof het kaf achter uit de kafmolen. Het zwaardere zaad viel onder de kafmolen in de wan, nadat het eerst door de zeef was gegaan, waar aren waar nog zaad in zat overheen rolden, die dan in de romp (bak) terecht kwamen, en meestal aan het paard werd gevoerd.

Wat kan ik mij die zaterdagvoormiddagen nog goed voorstellen, het eentonig geratel van de kafmolen, terwijl Vader er met de schoofel steurig het ongeschoonde zaad in schepte, terwijl de koeien rustig lagen te eerkewwen (herkauwen). Het was wel een stoffig werkje, waarbij ze als het om het weer enigszins kon, de boavenste achterdeure loszetten.

Die geen kafmolen hadden, als men niet wat in bestaansie (niet veel) rogge had, maakte men het met de wanne schoon. Over de wan had men vroeger een mooi raadsel:

Recht hout krom gebogen,

wilgenteen erom gebogen,

schudden met de boek, zo geet 't a wier.

Wat kan ik het mij nog goed voorstellen, dit geklipklap van de dorsvlegels. Het was iets om nooit weer te vergeten. Vooral als men, wat alleen bij de grote boeren gebeurde, met vier of vijf man dorstte. Dan ging het kleppe de klap, waarvan men dan maakte schep oppe de pap, want als het dorsen was gedaan kreeg men de morgenpap, die er dan met een pille roggebrood best in wilde.

Als het regende of als de oale wieve mekeer gooiden met spietproppen, zoals Grootvader altijd zei, als het sneeuwde, zodat men buiten toch niks kon beginnen, werd vaak rogge van de balk gegooid (rogge ofgooien zei men altijd) en ging men de ganse dag dursen.

Maar o wee, als men, wat 's winters vaak gebeurde, beste in de handen had (kloven) dan was dat erg lastig en pijnlijk, en was het dorsen geen pretje.

Als de wan kapot was, dan kwam de wannenlapper. Die ging geregeld langs de boeren. Op de deel werd de wanne opgelapt. De lapper, die veel bij ons kwam, was uit Glanerbrug komen lopen met zijn twijgjes en gereedschap op de rug.

Latere jaren toen we een dorsmolen kregen was dat een heel gemak. Het was een zogenaamde rosmolen, die met het paard in beweging werd gebracht. Het paard liep buiten in het driefwark, op de deel zat een groot vliegwiel, die door een riem die hierop liep aan het draaien werd gebracht.

Later kwamen de stoomdorsmachines in gebruik. Die moesten met de paarden vervoerd worden, want trekkers waren er nog niet. Ze werden door een zware motor in beweging gebracht. Eerst kwamen de gebroeders Hogeboom (Cents Joapik) hiermee langs de boeren, en later de Deete. Daarna kwamen de trekkers, waarmee ze de zware dorsmolens vervoerden en die ook de molen in beweging brachten. In September kon men hele dagen de dorsmolen horen. Bij de eerste molens waren nog geen binders, zodat de strobossen nog met de hand opgebonden moesten worden, wat vaak een werk voor de meisjes was. Met de trekkers kwamen Klein Lankhorst en Krieger, later Klijn Velderman.

Het was een gezellige drukte, waarbij ieder zijn werk had. Er was heel wat volk bij nodig. Als ze kwamen met de koffie met een boterham, zetten ze zich allen rondom de korf met de boterhammen en werd er menige kwinkslag uitgewisseld en moesten de mèkes het vaak wel een beetje kunnen lien (een beetje geplaagd worden). Als de mulle wier begon te dreeien, was het uut met de wille (pret).

Ik weet nog goed, als wij 's morgens het dorsen hadden gedaan, dat dan het paard de kop over de peerdekrubbe stak en begon te ronneken, en dat die dan zijn portie verlangde uit de hekselkiste. Als de kist leeg was, moesten we heksel snien (havergarven stuksnijden) met de sniemachine. Aan de sniemachine zat een zomp waar we de garven inlegden, en hierin zaten kamraderen, die door het draaien aan het rad in beweging kwamen, en de garven geleidelijk naar voren schoven, waar ze dan door de messen die in het rad waren geplaatst werden stukgesneden. Dit sniemachine draaien was een zwaar werkje. Van tijd tot tijd moesten de messen worden geslepen op de sliepsteen, en dan moest er een de sliepsteen draaien.

In latere jaren kon het hakselsnijden door middel van het paard, door de sniemachine met het drijfwerk te verbinden. We hoefden alleen maar de havergarven in de zomp te leggen en de machine deed het werk.

Boven de paardekrib zat ook nog een peerdereupe die bestond uit houten latwerk, die 's avonds vol hooi gestopt, en dan had het paard gedurende de nacht wat te plusteren in het hooi.

Het paard werd vroeger echt als een huisdier beschouwd. Men zou niet vergeten, als men op het land aan het werk was, en men bracht koffie naar het land, om ook een rondumme (snee) roggebrood voor het paard mee te nemen. Als het 's winters hard vroom, dan zetten ze het paard de manenkappe op, en dit was een gebreide kap met twee oren, waar de oren van het paard in pasten. De manenkappe is verdwenen evenals de sniemachine en hiermee weer een stuk historie uit het leven op de boerderij.